

Vääna Mõisakooli HEV laste/õpilaste tugiteenuste korraldus

Vastavalt [PSG §4](#) aitab VMK kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning valida oma huvide ja võimete kohast õpiteed.

Vääna Mõisakooli eesmärk on luua eeldused koolitee alustamiseks koolieelikutele ning 6. klassi lõpetajatele koolitee jätkamiseks 7. klassis. Selleks toetame lapse/õpilase individuaalset võimetekohast arengut läbi kaasava hariduse põhimõtete. VMK rakendab tugimeetmeid HEV lastele/õpilastele, arvestades vastavalt võimalustele ja vajadustele individuaalsete eripäradega (talendikus, õpiraskused, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemalviibimine, kooli õppekeele ebapiisav valdamine jm).

VMK tugimeeskond ja ülesanded

Õpetaja	Lapse/õpilase probleemide esmane märkaja on õpetaja, kes kasutab õppe- ja kasvatustöös HEV lapse/õpilase abistamiseks erinevaid meetodikaid: <ul style="list-style-type: none">• Lapse/õpilase eripärast tulenev lähenemine, individuaalne juhendamine ja sobiva õppevara kasutamine, konsultatsioonid;• analüüsib lapsele/õpilasele osutatud tugimeetmeid ning annab hinnangu valitud meetodite tulemuslikkusele;• suhtleb perega, andes teada probleemidest ja kasutusele võetud tugimeetmetest;• probleemide püsimisel konsulteerib tugimeeskonda kuuluvate spetsialistidega, et kohaldada tõhusamaid tugimeetmeid.
HEV-koordinaator	Ülesandeks on HEV õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, õpetajate ja lapsevanemate vahel. HEV-koordinaatori tööülesanded: <ul style="list-style-type: none">• toetab ja juhendab õpetajaid HEV väljaselgitamisel;• teeb kokkuvõtteid rakendatud tugisüsteemide tulemuslikkusest ning jagab kokkuvõtvaid dokumente kaasatud osapooltega;• koordineerib individuaalse õppekava koostamist;• vajadusel täidab õppija individuaalse jälgimise kaarti;• kaasab õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisse erinevaid tugispetsialiste;• kutsub kokku toetava ümarlaua koosolekud ning protokollib need;• hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega soovitud toe rakendamise mõju ja teeb ettepanekuid edasiseks tegevuseks.
Sotsiaalpedagoog	Ülesandeks on kavandada, koordineerida, teostada ning analüüsida sotsiaalpedagoogilist tegevust VMKs, tehes aktiivset koostööd lapsevanematega ja koolitöötajatega. Vajadusel kaasab teisi spetsialiste. <ul style="list-style-type: none">• märkab, selgitab ja viib läbi esmase sotsiaalpedagoogilise hindamise abi vajava lapsega/õpilasega;• suunab last/õpilast analüüsima ennast ja oma käitumist, õpetab, innustab ja motiveerib teda rakendama sotsiaalseid pädevusi edendavaid strateegiaid;• nõustab vajadusel lapsevanemaid lapse/õpilase sotsiaalsete pädevuste teemal ja selgitab lapse/õpilase eakohaseid sotsiaalsed toimetulekuoskusi takistavaid tegureid, abistades sobivamate kasvatusalaste strateegiatega leidmisel ja rakendamisel;

	<ul style="list-style-type: none"> nõustab VMK töötajaid ja juhtkonda laste/õpilaste heaolu ja turvalisust tagava õpikeskkonna kujundamisel, tegeleb ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimisega.
Logopeed	<p>Ülesandeks on toetada lugemis- ja kirjutamisraskustega õpilasi. Logopeed osaleb erivajaduste väljaselgitamisel, logopeedilise abi planeerimisel ning korraldamisel. Teeb koostööd kooli juhtkonna, õpetajate, lapsevanemate ja erialaspetsialistidega, et leida parimad võimalused lugemis-, kirjutamis- ja kõneraskustega kommunikatsioonihäiretega (sh lasteaia lapsed) õpilaste õpetamiseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> meetodite ja materjalide valimine õpilaste lugemis- ja kirjutamisraskuste uurimiseks; lugemisel ja kirjutamisel avalduvate vigade analüüsimine; kirjutamis- ja lugemisoskuse kujundamine; õpilase kommunikatsioonivõime hindamine; õpilase keeleliste oskuste arendamine suulisel kõnes.
Eripedagoog	<p>Ülesandeks on HEV lapse/õpilase arengu ja õppetoetamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lasteaia päevategevuste ja kooli tundide külastamine ning õpetajate nõustamine lapsele/õpilasele jõukohase õppematerjali valikul ja erinevate õpistrateegiatega ning võtete kasutamise osas. Õpetajate nõustamine IAK või IÕK koostamisel, hindamise korraldamisel ja sobilike õppevormide rakendamisel. Esmaste uuringute läbiviimine lapse/õpilase õpi- ja võimete taseme ja õpivajaduse kindlakstegemiseks, vajadusel lapsele/õpilasele täiendavate uuringute soovitamise. HEV õpilastega õppetegevuse ettevalmistamine, õppemetoodilise materjali valik ja valmistamine. Lastevanemate nõustamine HEV laste/õpilaste arendamisel ja nende toimetuleku toetamisel. Spetsialistide kaasamine arengu-, õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel. õpiabi matemaatikas ja eesti keeles üld ja tõhustatud toe raames
Psühholoog	<p>Psühholoog on VMK vaimse tervise spetsialist, kes aitab muredega toime tulla. Psühholoog lähtub lapse heaolust ja parimatest huvidest ning on olemas nii õpilaste, vanemate kui ka õpetajate aitamiseks. Psühholoogi ülesandeks on:</p> <ul style="list-style-type: none"> õpilase psühholoogilist arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavate tegurite hindamine; õpilase nõustamine isikliku elu, õppetöoga ning vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemis- oskuste arendamisel ning õpi- ja karjäärivalikute tegemisel; õpilase toetamine ning lapsevanema ja kooli töötajate nõustamine kriisisituatsioonist väljatulekuks toe korraldamisel; vaimse tervise probleemide ennetustegevuste läbiviimine.
Talendikate projektõppe koordinaator	<p>Ülesandeks on talendikate õpilaste kaasamine projektõppesse nende õpivõimekuse ja arengu täiendavaks toetamiseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> toetab ja juhendab õpetajaid talendikuse väljaselgitamisel; osaleb tundide vaatluses ning kaardistab talendikate projektõppes osalevad õpilased; kaasab sobiva mõttemustri ning talendikusega õpilased projekti elluviimise meeskonda; juhivad koostöös erirühmade juhendajatega projektõppe lähteülesande väljatöötamist;

	<ul style="list-style-type: none"> • juhendab iganädalaselt talendikaid õpilasi püstitatud lähteülesande lahendusprotsessis; • esitab projektõppe tulemi kooli juhtkonnale, õpetajatele ning lapsevanematele.
Pikapäevarühma õpetaja	<p>Ülesandeks on pikapäevarühmas õppe- ja kasvatustöö tulemuslik korraldamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nõustab ja annab õpilastele vajadusel õpiabi; • tagab õpilaste turvalisuse pikapäevarühmas viibimise ajal; • aitab lahendada õpilaste probleeme, tõstatades neid vajadusel kooli töökoosolekutel; • teeb koostööd klassijuhatajaga, kooli juhtkonnaga, lapsevanemate.
Abiõpetaja	<p>Ülesandeks on õpetaja toetamine õpilase/õpilaste juhendamisel õppetegevuses.</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaleb ainetundides õpetaja abistajana; • toetab õpilasi õppetundides nii individuaalselt kui ka suuremates gruppides; • vajadusel toetab ja juhendab suuremat abi vajavaid õpilasi väljaspool õppetunde; • täidab õppeprotsessi käigus õpetaja antud ülesandeid.
Tugiisik	<p>Tugiisik on kaasatud last/õpilast toetava meeskonna tugivõrgustikku. Tugiisiku põhiülesandeks on igakülgset toetada last/õpilast tema igapäevases lasteaia või kooli õppe- ja kasvatusprotsessis hakkamasaamiseks.</p>

Vastavalt vajadusele on koostöös Harku Vallavalitsuse lastekaitsespetsialistiga võimalik rakendada ka teiste tugispetsialistide teenuseid (kunsti-, mängu- ja füsioterapeut jne).

Tugimeetmed

- **Sotsiaalpedagoogiline nõustamine.** Kõikidele lastele/õpilastele võimaldatakse sotsiaalpedagoogilist abi, osaledes koostöös õpetajatega HEV õpilaste väljaselgitamisel, sotsiaalsete pädevuste kujundamisel ja toetamisel. Sotsiaalpedagoog abistab õpilasi isiklike ja sotsiaalsete probleemide lahendamisel ja jälgib koolikohustuse täitmist. Sotsiaalpedagoog osutab abi HEV õpilasele klassikollektiiviga kohanemisel, teeb preventatiivset tööd koolikiusamise valdkonnas ja abistab konfliktsituatsioonide väljaselgitamisel ning lahendamisel. Vajadusel esindab sotsiaalpedagoog HEV õpilasi väljaspool kooli.
- **Logopeediline õpiabi.** Logopeedilist abi viib läbi eripedagoogilise ettevalmistusega logopeed. Logopeedi poolt läbiviidav häälikuseade toimub individuaaltööna kuni 20 minutit õpilase kohta nädalas. Häälikuseadel on vajalik lapsevanema pidev, aktiivne osalemine ja kohustus tagada järjepidev töö kodus.
- **Individuaalne õppekava.** IÕK koostamist koordineerib HEV koordinaator, kuhu kaasatakse õpetaja ja lapsevanem. IÕKis kajastub õppesisu, vajadusel õppeprotsessi kirjeldus, õppe kestus, õppekoormus, õppekeskkonna kirjeldus ning tugispetsialistide kaasatus. Vastava tugimeetme rakendamiseks peab eelnema Rajaleidja soovitus.
- **Õpiabi.** Õpiabirühma eesmärk on toetada lühiajaliste, pikaajaliste või püsivate spetsiifiliste õpiraskustega 1. - 6. klassi õpilasi. Õpiabirühma tund on korrektsioonilise suunitlusega, arvestades õpilase ealisi ja individuaalseid iseärasusi, psüühiliste protsesside (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine), tunde- ja tahtevalla, motoorika, kõne, suhtlemise ning õpioskuste taset.
- **Projektõpe talendikatele õpilastele.** Talendipunktis osalevad õpilased vastavalt sellele, missugune projekt jooksva aastal toimub ja missuguste eriannetega või omapärase mõttemustriga õpilasi selle õnnestumiseks vajatakse. Andekuse toetamiseks rakendatakse erinevaid tegevusi nagu õppetöö, huvitegevus, PPR, Väana noortetuba, erinevad klassisisesed

ja ainesisesed projektid, olümpiaadid, võistlused, õppekäigud, koolisesed sündmused, tähtpäevad jne.

- **Pikapäevarühm.** Pikapäevarühma eesmärgiks on õpetajapoolse toetuse ja õpiabi pakkumine väljaspool ainetundi ning õpilase individuaalsuse väljaselgitamine, õpioskuste kujundamine ja vastastikust suhtlemist arendavate tegevuste organiseerimine. Pikapäeva rühma õpetaja suunab kodutööde tegemist. Tegeletakse erinevate tegevustega vastavalt pikapäevarühma päevakavale: õppimine koos puhkepausidega, mängud (arendavad lauamängud, konstrueerimismängud, nuputamismängud liikumismängud, võistlusemängud, pallimängud jms, jalutuskäigud õues, vaba tegevus (näiteks lugemine, joonistamine, muu käeline tegevus).
- **Huvitegevus.** Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid huviringides on luua õpilastele turvaline ja toetav keskkond mitmekülgseks arenguks, äratada huvi erinevate valdkondade vastu, toetada õpilasi huvide ja võimete järjepideval arendamisel ning aidata kujuneda isiksusel, kes on aktiivne, positiivse ellusuhtumise ja loova mõtlemisega, väärtustab ennast, hoolib ümbritsevast ja arvestab teistega.

Ettepaneku tugimeetme rakendamiseks võib teha klassi- või aineõpetaja, HEV-koordinaator, tugispetsialist, õppejuht, direktor või lapsevanem. Tugimeetme rakendamise võimalikkust ja tulemuslikkust analüüsib vastava õpilasega seotud pedagoogiline personal.

Tugimeetme rakendamisel seatakse soovitud eesmärgid, meetmega seotud osapoolte ülesanded ning määratletakse rakendamise periood. Õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid jälgivad lapse/õpilase arengut ja toimetulekut. Meetmete rakendamise tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldavad meetme rakendamisel osalenud õpetajad ja tugispetsialistid lapse/õpilase arengut ja toimetulekut ning esitavad omapoolsed soovitusel.

Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab HEV-koordinaator koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust analüüsides lapse/õpilase arengut ning tugimeetme rakendamisel püstitatud eesmärkide saavutamist. Seejärel tehakse ettepanekud edasiste tegevuste osas.

HEV tuvastamiseks läbiviidud hindamise tulemused ning õpetajate ja spetsialistide tähelepanekud ja soovitusel dokumenteeritakse lapse/õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil, mida täidetakse ja säilitatakse Eliis/Stuudiumi keskkonnas.

Koostöös Harku valla sotsiaalosakonnaga on võimalik rakendada loovteraapiat, kus töö meetodiks on töö voolimissaviga. Loovteraapias on laps/õpilane terapeudiga kahekesi, mis võimaldab individuaalset tegelemist ja märkamist.

Laste jaoks on kunstiga tegelemine väga loomulik eneseväljendusviis ning kunsti kaudu on neil lihtne oma probleeme ja vajadusi väljendada. Loovteraapias kasutatakse erinevaid meediume: värvid, materjalid, savi, heli, liikumine. Loovteraapia on loov ja mänguline protsess, mis annab võimaluse muutuste tekkimiseks käitumis- ja suhtemustrites.

Loovteraapia sobib lapsele, kui tal esineb näiteks:

- suhtlemis- ja kontaktiprobleemid;
- kohanemiskasvatus;
- probleemid enesehinnanguga;
- tähelepanu - ja keskendumiskasvatus;
- probleemid kooliküpsuse saavutamiseks:
- õpiraskused;
- psühhosomaatilised sümptomid (enurees, enkoprees, tikid);

- hüperaktiivsus ja/või ärevus;
- raskused liigutuste koordinatsioonis ja tasakaalustamises.

Toetav ümarlaud

VMK-s toimib vajaduspõhine toetav ümarlaud, mille eesmärk on aidata kaasa laste/õpilaste ja õpetajate heaolule ning luua tugivõrgustik, kellega koostöös leida lahendusi erinevatele küsimustele. Ümarlauas osalevad erinevad kooli töötajad vastavalt vajadusele ja ümarlaua teemale. Osalejateks võivad olla kooli juhtkonna liige, tugimeeskonna spetsialistid ning vastavalt vajadusele aine- või klassiõpetajad, lasteaiaõpetajad, lapsevanemad ja õpilased. Toetaval ümarlaul on oluline roll lahenduste otsimisel, tugimeetmete rakendamisel ning tugivõrgustiku koostööl.

Lisaks kooliosale tegutseb Väana Mõisakoolis ka lasteaed, millest tulenevalt saab kõikide laste, sh erivajadustega laste puhul tegeleda võtmeküsimusega – varajase märkamisega. Tugimeeskonna tegevuse eesmärk lasteaias on aidata kujuneda laste kooliküpsusel ning tegeleda tekkivate probleemidega varajases staadiumis.

Õpivõimekuse tagamise kompleksmeetodid

- Mitmekülgne ja kaasav kontaktõpe õppekava õpiväljundite omandamiseks;
- Kaasav õppetööväliline tegevus;
- Õpiabi rühma suunamine;
- Pikapäevarühma suunamine;
- Huviringidesse suunamine;
- Konsultatsioonitunnid;
- Individuaalne jälgimine ja juhendamine;
- Väikeklassi või üks-ühele õppesse suunamine;
- Ümarlaua vestluste läbiviimine;
- Arenguvestlus lapsevanema ja õpilasega;
- Rajaleidjasse suunamine toe määramiseks.

Individuaalne märkamine

VMK üheks prioriteediks on lapse/õpilase erisuse märkamine. Nii koolis, kui lasteaias kavandab õpetaja arengu- ja õppeprotsessi lähtuvalt iga lapse/õpilase vajadustest. Õpilaste võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega.

Õpilasi toetatakse lähtuvalt nende võimekusest ning huvist, võimaldades õpilasele **erinevaid õpikogemusi**:

- rakendatakse teadmisi ja oskusi praktilistes tegevustes;
- arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, tervises seisundit, huvi ja kogemusi;
- arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- luuakse võimalusi koosõppimiseks (õpilane-õpilane, õpilane-õpetaja);
- kasutatakse mitmekesisest õppemetoodikat ja infotehnoloogilisi vahendeid;
- rakendatakse õppimist ja arengut toetavat hindamist;
- hoolitsetakse selle eest, et õpikogemus oleks mitmekesine;
- viiakse läbi õppekäike ja korraldatakse erinevaid kultuurisündmusi kooli ruumides;

- projektõppes arendatakse aineteüleseid teadmisi ja oskuseid vastavalt õpilase võimetele ja huvidele;
- kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mis arvestavad õpilase individuaalsusega.

VMK õpetajad tegelevad koolis/lasteaias ennetustöö, varajase märkamise, aktiivse lahenduskeskse lähenemisega, õppe/arengukeskkonna täiustamise, uuenduslike meetodite omandamise ning tugivõrgustiku koostöö arendamisega. VMK viimaste aastate prioriteet on olnud "Märka, hooli, hoia".

Märkamisprotsessis osalevad kõik õpetajad, tugispetsialistid ja juhtkond. 2015 – 2017 toimus VMK õpirände projekt (ERASMUS) „Õpilase individuaalsuse märkamine ning arendamine õppe- ja kasvatustöös“. Kokku toimus 13 õpirännet, mille raames omandati teadmisi kaasatuse ja õigluse, pedagoogika ja didaktika ning uuenduslike õppekavade, õppemeetodite ning kursuste väljatöötamiseks.

HEV spektri puhul rakendatakse VMK-s lisaks õpiabile ka talendikate õpilaste toetusele suunatud tegevusi. Sinna alla kuuluvad kõik tegevused, mis koolis toimuvad ning lisaks koolivälise tegevuse, mida võimaldab lapsele tema pere. Kui mõni lapsevanem soovib, võib ta pöörduda Rajaleidja poole, et saada võimalus oma lapse andekuse testimiseks litsentseeritud testija poolt.

Strateegiline tegevusplaan HEV lapse/õpilase märkamisel

Lapse/õpilase erivajaduse ilmnemisel käivituvad järgmised **kaasava hariduse kontseptsioonist lähtuvad tegevused** (vt ka [PGS § 46 – 49](#), [KELS § 14](#)):

- Vestlus lapsega, vestlus lapsevanemaga;
- Ümarlaua läbiviimine;
- Individuaalse jälgimise kaardi avamine, pidev lapse/õpilase jälgimine ning suunamine/juhendamine;
- Lapsevanema nõustamine ja soovitused pöörduda Rajaleidja poole;
- Rajaleidja spetsialistide uuringud ning otsused (üldtugi, tõhustatud tugi, eritugi);
- Rajaleidja poolne REHA plaani koostamine ja edastamine lapsevanemale;
- Lapsevanemalt loa saamine plaaniga tutvumiseks ning plaanis soovitatud tugimeetmete planeerimine ja rakendamine (nt õpiabi rühm, eripedagoogi õpirühm, logopeediline abi, individuaalne õppekava, väikeklass, üks-ühele õpe, lasteaias sobitusrühma suunamine jm.).